Hiszánktól

Politikai napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 „
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ..... 24 kor
Negyedévre ..... 6 „
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, ahétfő és ünnep után! napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 191. szám. Nagyvárad. Csütörtök, 1914 augusztus 20.

Nemzeti Védőszentünk és a háboru.

Állig fegyverben, fél Európával háboruban, északon és délen, szárazföldön és tengeren keményen csatázva értük meg egyetlen nemzeti ünnepünket Szent István napját.

A csatamezőkön vitézül küzdő seregeinknek nem jut ma alkalmuk leróni a hálát és tiszteletet első szent királyunk dicső emléke iránt, de bizonyára elrebben ajkaikról egy buzgó fohász, melyben nemzetünk védőszentjének oltalmát, segitségét, hathatós közbenjárását kérik.

Minket pedig, kik itthon buzgólkodunk a haza sorsának előmozditásán, a mai nap történeti tanulsága bizonyára megerősit a hála és tisztelet érzelmeiben nemzetünk apostola és védőszentje iránt.

Igazságos és vitéz fegyvereink villogásánál ma tisztábban látjuk, mint bármikor, hogy mily bölcs és gondviselésszerü cselekedete volt Szent Istvánnak az, mikor nem a bizanci császárhoz, hanem a római pápához fordult, nem a keleti, hanem a nyugati civilizációt ültette országába. A keleti civilizáció ezer év alatt sem haladt semmire; mutatja Oroszországnak mozdulatlansága, népeinek elmaradt, babonás, müveletlen volta és mutatja az ezer éves Szerbiának siralmas, ma is igazán balkáni állapota, szörnyü szellemi, erkölcsi és anyagi züllöttsége, barbársága.

Kilenc század tanulsága kiáltja ma felénk, hogy ha nemzetünk szilárdul ragaszkodik Szent István hitéhez és hagyományaihoz, a nyugati kultura becses örökségéhez és nem sülyed le — francia módra — a hitetlenség és erkölcstelenség fertőjébe, nem bir vele sem az orosz félelmetes ereje, sem a balkáni ravaszság és gyalázatos fondorlat.

Szent István nemcsak apostola volt a magyar nemzetnek, hanem egyuttal egyik legbölcsebb és legvitézebb királya. Felülmulhatatlan a béke és kultura áldásos müveiben és legyőzhetetlen a csatamezőn.

Nemcsak a lázadó pogány magyarokat győzte le vitézi kardjával, hanem diadalmasan leverte kora leghatalmasabb uralkodójának II. Konrád német császárnak hadait és elfoglalta tőle Alsó-Ausztriának keleti felét és meghóditotta Bécset.

És ami a legnagyobb hősök között is csak kevés kiválasztottnak volt tulajdona: Szent István tudott élni a győzelemmel. Fényes diadala nem tette elbizakodottá, a diadal után is tudott uralkodni önmagán és vágyain, józan okossággal mérsékelte követeléseit, lemondott az elfoglalt terület egy részéről és ez áldozattal tisztességes, országára és népére előnyös békét kötött, melynek áldásait sokáig élvezte az ország.

A Gondviselés a későbbi századok politikáját igazitva és pedig, mint éppen a mostani történelmi nevezetességü idők bizonyitják: bölcsen igazitva — sorsunkat szorosan összeforrasztotta a közös uralkodó felséges személye által az osztrák tartományok sorsával. És még később egy nagy magyar lángész szerencsés alkotása révén szövetségbe hozott bennünket korunk leghatalmasabb fejedelmével, a német császárral és ma a régi ellenfelek egymást megértve együtt vivjuk a nagy harcot fél-Európával kulturánkért, boldogulásunkért, állami létünkért.

Megsértett nemzeti becsületünk, országunk területi épsége, Szent István koronájának, trónjának biztonsága, szellemi és anyagi javaink összesége — egyszóval dicsőséges ezredéves multunknak legbecsesebb öröksége mind mind kockán forog e rettenetes küzdelemben.

Érthető, hogy amire kevés példa volt történetünkben, mint egy ember állott talpra Szent István koronájának minden hü fia s felséges királyunk többi országainak valamennyi polgára és minden időkre csodálatra méltó példáját adva a szövetségi hüségnek a nagy, hatalmas Németbirodalomnak minden katonája.

Bár tengernyi ellenséggel állunk szemben, bizunk benne, nem maradhat el a méltán remélt nagy és fényes győzelem, melynek sokat igérő előjelei már is megvannak.

Szent István örökségéért küzdünk, Szent István áldása és menynyei oltalma legyen velünk és vezesse nemzetének igazságos küzdelmét diadalra és biztositsa koronájának, országának, népének dicsőséges fenmaradását, boldogulását századokra és századokra!

Dr. Vucskics Gyula.

A háboru hirei.

Csapataink ujabb győzelmes előhaladásáról hozott hirt a táviró. Csapataink elfoglalták Obrenovác szerb várost s ezzel a harmadik ponton hatoltak be Szerbiába.

A német csapatok már megkezdették diadalmas előnyomulásukat a döntő győzelem felé s most már mind nagyobb csapatok ütköznek össze. Egy ujabb csatában egy német hadtest részei verték szét az ellenség nagyobb osztályát, nagy pusztitást okozva soraikban s csak foglyokban 3000 katonát vesztett a futva menekülő ellenség.

Oroszországban minden eddig féken tartott gyülölet kitör az orosz elnyomatás ellen. A lengyelek már megalakitották szabadságért vivó légióikat, a Kaukázus leigázott népei már fegyvert fogtak elnyomóik ellen, s most az a hir jött, hogy a Fekete-tengeri flotta legénysége lázadt fel. A nehány év előtt vérbe fojtott forradalom kitört ujra. Odessa lángjai világitják be a Fekete-tenger partjait.

A német—francia harctérről.

Fényes német győzelem.

Berlin, aug. 19. (*Hivatalos távirat.*) A német első hadtestparancsnokságának éjjeli jelentése:

Tegnap Stalupbuen mellett ütközet volt, amelyben az első hadtest csapattestrészei párjátritkitó vitézséggel harcoltak és fé-

nyes győzelmet arattak. Több mint 4000 hadifogoly és hat géppuska jutott kezünkre. Számos más géppuskát, amelyeket nem vihettek magukkal, használhatatlanná tettek.

Az északi harctérről.

Az oroszok féleime.

Budapest, aug. 19. (Hivatalos távirat.) A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Chernowitzer Allgemeine Zeitung közlése szerint a legutóbb elfoglalt orosz községekben csapataink a falvakat majdnem egészen üresen találták, mert az elvonuló ellenséges katonák óva intették a lakosságot a Monarchia csapatainak kegyetlenségétől. Amidőn a visszamaradt aggastyánokkal katonáink jól bántak és megbarátkoztak, a lakosság lassan visszatért a falvakba.

Reagat orosz nagyközségben sem iskolát, sem postát, sem kórházat nem találtak csapataink.

Odessa lángokban.

Bécs, aug. 19. (Hivatalos távirat.) **A Reichspost szófiai tudósitója jelenti, hogy az orosz feketetengeri flottán nagy zendülés tört ki. Odessa lángokban áll.**

Visszavert orosz támadások.

Bécs, aug. 19. Krakóból táviratozza a „Reichspost" külön tudósitója, hogy Brody közelében kozákok az erősségeken át a határon benyomulni törekedtek s ugyanezt megkisérelték Rozwadowoál is, de mind a két helyen csapataink visszaverték őket. A Visztula partján Zawihost közelében fekszik Ovaeonice község; az egész község fekvése alkalmas arra, hogy Galiciába az ellenség betörhessen. Csapataink számitottak is arra, hogy ez meg fog történni, minthogy ugy az erdőség, mint a hasadékok ilyen ellenséges betörésekre előnyöseknek látszottak. Napokig nem történt semmi. Augusztus 10-ére virradó éjszakán előőrseink jelentették, hogy ellenséges csapat óvatosan közeledik a hezység felé. Csapataink egészen lehelyükig engedték közeledni az ellenséges katonákat s akkor hirtelen erős golyózáporral támadtak az ellenséges katonákra, ugy, hogy 33 kozák meghalt. Katonáinknak sikerült ezenfelül egy tisztet és 12 kozákot elfogni, a többi vad irammal megfutamodott. Futás közben egy kis helységet, ahol a parasztok a kozákoknak neki estek, az orosz katonák felgyujtottak. A mi részünkön ebben az északi csatapatában egy halott és két sebesült volt; a sebesülteket Tarnobrzegbe vitték.

Felkelés a Kaukázusban.

Konstantinápoly, aug. 19. A Tasvir I Efkiar értesülése szerint az oroszországi Kaukázusban nyugtalanság észlelhető, sőt Giorgiában, hir szerint, felkelés tört ki, amelyben négy orosz tisztet és mintegy 80 katonát legyilkoltak; attól tartanak, hogy a lázadás Oroszország másik részére is átterjed. Szebasztopol és Yalta, ahol csak aggok és gyermekek maradtak, igen szomoru képet nyujt. Mintegy 200 parti ágyut elszállitottak. 13 torpedó, 7 páncélos cirkáló és 4 hydroplán ismeretlen irányban elindult. Egy orosz szállitógőzös, mely lőszert és 4000 katonát szállitott, aknába ütközött és elsülyedt. A katonák legnagyobb része a vizbe fult.

Pétervár megerősitése.

Pétervár, aug. 19. A mozgósitás lassan megy, mert eleinte nem volt elég uniformis és felszerelés. A védkötelesek csak egy kokárdát tüztek a kalapjukra. Most már világosan látszik, hogy az oroszok el vannak készülve a németeknek Pétervárra való bevonulására. A birodalmi bank minden vagyonát átvitte Moszkvába. A város körül kivágták az erdőt és husz láb mélységü tutóárkokat ástak. A Pétervárról Vyborgba vivő ból mentén lakók parancsot kaptak, hogy hagyják el lakásaikat és az összes épületeket lebontották.

A szerb harctérről.

Csapataink elfoglalták Obrenovicot.

Zimony, aug. 19. (Hivatalos távirat.) **A Reichspostnak jelentik, hogy csapataink Progarnál, Zimonytól mintegy 28 kilométernyire nyugatra a Száván átkeltek és Obrenovicot megszállták.**

Macedóniából menekülnek a szerbek.

Bécs, aug. 19. (Budapesti Tudósitó.) Szófiai hivatalos információk alapján a Reichspost azt jelenti, hogy Macedoniát az egész szerb lakosság elhagyta. A szerbek magukkal vittek minden pénzt és értékárgyat, sőt még a templom ezüst kegyszerit. Igen sok bolgár templomot kifosztottak; nyolc-tizéves gyermekeket pedig megfeesteltenitettek.

Drágaság Nisben.

Szófia, aug. 19. Egy ideérkezett utas beszéli, hogy Nisben zendülő nyomott a hangulat. A drágaság rettenetes, egy kis rossz kenyér két frankba kerül. Nagy kazánokban serteshust főznek a téren és kis darabokért egy frankot kérnek.

Tisza Bécsben.

Budapest, aug. 19. (Hiv. távirat.) Tisza István gróf miniszterelnök Bécsbe utazott.

A Deutschmeister-ezred parancsnokát orvul lőtték le.

Bécs, aug. 19. Tegnapi lapunkban hirt adtunk *Holzhausen* hüsi, ezredes hősi haláláról a következő táviratot adta hirül, hogy az ezredest orvul lőtték le.

Bécs, aug. 19. A Reichspost jelentése szerint Holzhausen hősi ezredest az ellenség orvul lőtte le; az ezred maga nem volt

FELTÁMADÁS

Bátyám táviratozott, hogy Csucsán megy át, ha még egyszer találkozni akarunk vele, mielőtt a háboru végképpen elszakitaná tőlünk, menjünk ki az állomásra.

Rendes körülmények között délután hétkor bent van a vonat, de mikor mi megérkeztünk, már mindenki tudta, hogy a nagy katonaszállitás miatt csak másnap lesz ott a rendes személyszállitó vonat.

— Mit csináljunk most már — kérdezte öcsém, ki hajlandó volt visszafordulni és a két órai utat éjjel ismét megtenni, csakhogy az időközben hazaérkezett és most szintén bevonuló öcsémmel is találkozzék.

— Nem mehetünk haza — mondtam — mert a mostani rendkivüli közlekedés mellett nem tudhatjuk, hogy melyik vonattal érkezik. Nekünk pedig mindenáron találkozni kell vele, hogy egy utolsó búcsura bevigyük szüleinkhez.

Igy maradtunk ott a kies csucsai állomáson avval a gondolattal, hogy még az utolsó esti vonatot bevárjuk, s aztán nyugodni térünk a kora hajnali ujjabb forgalomig.

És egész éjjel fent voltunk, le nem hunytuk a szemünket talán egy pillanatra sem. És ott töltöttünk tizennyolc órát minden étkezés nélkül, s mikor otthon ezen csodálkoztak, magam is szinte csodálkozva mondtam: Igazán nem tudom, hogyan történhetett, de eltelejtettem enni és aludni.

Olyan időket élünk, hogy ezen az elég furcsa kijelentésen nem mosolyogta el magát senki . . .

Eppen mikor el akartuk hagyni az állomás épületét, érkezett be egy külön vonat, egy rendkivüli, katonaszállitó.

Már messziről hallatszott valami morajló zúgás, s ahogy közeledett a vonat, egyre jobban ki lehetett venni a szavak értelmét is. A háborut éltették meg a királyt és igen, igen lelkesen Vilmos császárt. Mikor végre megállott a vonat, minden ablakból élénk, mosolygó arcok, virágos kalapok, nemzeti szinü szalaggal diszitett zászlocskák integettek felénk.

Husz, huszonöt kocsiból állott a vonat, s ember ember mellett ült és állott benne. A folyosók tele voltak csomagokkal, s még ezeken is mind ültek, sőt még a kocsik tetejére is jutott utas bőven.

Első osztályon főhadnagy, őrnagy mellett lobogós ingujju paraszt, mesterlegény.

Mindenki fáradtnak, kimerültnek látszott, mert hiszen az elindulás éjjel történt, s azon az éjszakán bizony nem igen akadhatott ember, aki nyugodtan tudta volna álomra hajtani fejét. Egy ilyen bizonytalan kimenetelü, hosszu, talán nagyon hosszu ut előtt, mindenkinek akadhatott elintézni való dolga, mindenkinek volt biztonságba helyezendő családja, féltett kinese.

Most tehát fáradtnak és kimerültnek látszottak a hadba indulók, de azért csodálatosan lelkes volt a hangulat mindenfelé.

Mikor beérkezett a vonat, csak egy diadalmas éljen volt hallható a hosszu kocsisor mentén. Micsoda lelkesedéssel tudták éltetni a háborut. Milyen gyönyörüen, nemes haragtól lángolva ragyogott fel az arcuk, mikor lekiáltották a meghatott arcu közönségnek, hogy mennek Belgrádba megtanitani a királygyilkosokat arra, hogy mi a magyar becsület.

Egy fiatal, csupaszképü gyermek egyik kezében kalapját, másikban zsebkendőjét lengette és nevetve kiáltott le egy könnyes szemü anyókának: „Ne sirjon néni, hiszen ninesen semmi baj, csak a háboruba megyünk".

Mintha azt mondta volna, nem a messze szerb határra, nem gyilkos ágyutüz elé, nem orvul ránk leselkedő ezer halállal szembe, óh nem, hanem csak a szomszéd faluba egy vidám lakodalomra megyüuk.

Az ember úgy érezte, hogy csodálatos hőség állja el minden izét, hogy mindennek más szinét látja mint az előtt. Hogy ujjongani, táncolni, énekelni szeretne velük, nem azon ami őket lelkesiti, hanem azon, hogy ilyen a magyar.

S ebbe a forró, viharzó hangulatba egyszerre beleszólott a régi magyar vitézség szomoruan elandalitó harci éneke: a tárogató.

Csöndes, elmélázó lett mindenki, a mélabus hangok mellett, s mikor elhalt az utolsó hang a vitézi énekről, mint egy ember, levett kalappal kezdte énekelni ezer és ezer hang egyszerre a himnuszt. Az utasok

ütközetben. Holzhausen ezredes, a kit csak rövid idővel ezelőtt helyeztek át a Deutschmeister ezredhez, tavaly még a 72. gyalogezrednél működött mint alezredes és a pozsonyi ötödik hadtest parancsnokságához volt beosztva.

A pannonhalmi főapátság adománya.

A pannonhalmi főapátság a Magyar Országos Központi Takarékpénztár utján ma kétszázezer korona ára földtehermentesitési kötvényt adott át a miniszterelnöknek a háboru okozta szükségletek fedezésére.

Szabadon kell engedni az automobilokat.

Budapest, aug. 19. (Hivatalos távirat.) A háborus állapot elején néhány, később tévesnek bizonyult hir alapján az egész országban nagy buzgalommal üldözték az automobilokat. Minthogy azonban sajnálatos esetek is történtek, a belügyminiszter szigoru rendeletet bocátott ki, amellyel az automobilok feltartóztatását, különösen pedig a rájuk való lövöldözést szigoruan eltiltja.

Mozgósitás alkohol nélkül.

Apponyi után most Wlassics Gyula, a közigazgatási biróság elnöke, számol be a német mozgósitás első napján tett tapasztalatairól. Wlassics Hollandiából augusztus 2-án indult el és a „Magyar Hirlap"-ban utazásáról irt leveléből érdemesnek tartjuk közölni ezt a részletet:

A mozgósitás első napjain utaztam át Németországon. Ezt látni kell, hogy tudjuk, minő gyorsasággal és szabályszerüséggel történik ez. A hadsereget, az ágyukat, a szerkocsikat stb. a leggyorsabb vonat sebességével szállitották. A vasuti indóházakban a legszigorubban meg volt tiltva minden szeszes ital árusitása, de azért folytonos lelkes dallamok között robogtak be a vonatok. Nálunk rossz szokás, hogy a lakosság szeszes italokkal is fogadja az indóházakba érkező, harctérre utazó katonáinkat. Fogadjuk őket lelkesen, adjunk nekik mindent, amit adhatunk, de szokjunk le arról, hogy szeszes italokkal rontsuk katonáink egészségét. Örömmel láttam a pénteki tornaljai átvonuláson, hogy a lakosság ki tudja fejezni igaz szeretetét, ragaszkodását és magyar vendégszeretetét anélkül, hogy a szeszes italokkal való elárasztás tulzásába esnék. Láttam a németországi, láttam az ausztriai és a magyar hadsereget a mozgósitás nagy idejében — győzelmünkben nincsen kétségem.

Differenciák az osztrák és magyar hatóságok között.

Gr. Lónyay Johanna hagyatéka

Kutatják a grófné honpolgárságát.

Igaz, hogy a harctéren testvérek vagyunk, de ez nem zárja még ki azt, hogy egy-egy zsiros hagyatéki illeték felett egyes magyar és osztrák hatóságok között bizonyos hivatalos ellentétek ne merüljenek fel. Igen érdekes ügyben folyik jelenleg is a hivatalos aktaváltás a meráni és a biharmegyei hatóságok között. Az aktaváltásnak néhai gróf *Lónyay* Johanna hagyatéka az oka.

Gróf Lónyay Johanna valamikor biharmegyei nagybirtokos volt. Nagykiterjedésü birtokai voltak Kiskopács, Szurdok, Serges Ujpalota községek határaiban. A grófnő életének nagy részét külföldön töltötte. Állandó tartózkodási helye is Merán volt. Ennek dacára fenntartotta magyarországi állampolgárságát. Évenként ellátogatott Biharmegyébe és bizonyos időszakokban az alispáni hivataltól honossági bizonyitványt is vett ki. Később 1904-ben eladta a kopacseli, szurdoki és sergesi birtokokat, de nehogy elveszitse magyar állampolgárságát, megtartotta az ujpalotai római katholikus egyház feletti kegyuri jogát és ezen a réven többször ellátogatott hozzánk, amikor hangoztatta magyar állampolgárságí mivoltát. Ilyen alkalmakkor ebédeket is adott, melyeken több előkelő nagyváradi és biharmegyei urat látott vendégül.

1913 ban szeptember 8-án meghalt a grófnő és igen tekintélyes vagyont hagyott maga után. Az osztrák hatóságok a haláleset után nyomban megindították az eljárást, hogy Lónyai Johannát osztrák állampolgárnak nyilvánitsák és hagyatéka után a hagyatéki illetéket, ami igen tekintélyes összeget tesz ki, maguknak biztositsák. Lónyay Johannáról nehezen fog menni az osztrák állampolgárság bebizonyitása. Köztudomás szerint Lónyay Johanna leányági leszármazottja Frimont hercegnek, aki a Napóleon elleni küzdelemben oly fényesen tüntette ki magát, hogy hőstetteinek elismeréseül Kopacsel, Szurdok, Serges és Ujpalota községeket kapta. Ujpalotán ő épittette a gyönyörü templomot, ugyancsak ő és rokonsága szerelték azt fel drága templomi szerekkel. Ugyancsak a herceg telepitette Ujpalotára a németeket is. A hercegnek Nagyváradon is volt háza és pedig a jelenlegi törvényszéki palota helyén.

Ennek a hercegnek volt egyenes leszármazottja a Meránban elhunyt Lónyay Johanna, aki mindenkor bebizonyitotta kitünő magyar érzelmét. Az elhunyt grófnő rokona báró Rüling Hermanné botzeni lakos legutóbb dr *Schweiger* Ede utján beadványt intézett az alispáni hivatalhoz, melyben az elhunyt magyar állampolgárságának bizonyitását kérte. A beadvány alapján a levéltárban megkezdték a grófnő honpolgársága után a kutatást, de csak az indexekben találtak némi nyomot, az ide vonatkozó iratokat azonban már rég kiselejtezték. Most aztán más irányban kezdik meg a kutatást, ami valószinüleg eredménnyel is fog járni.

---

mind leugrottak, egy csoportba álltak és még az idegen ajkuak is meghatottan énekelték: megbünhődte már e nép . . .

Az egyik oldalon feltünt a falu oláh tanitója, magyar nemzeti lobogó alatt vezette népét, kik nem tudva tisztán a mi nyelvünkön, oláhul kiáltották éppen olyan lelkesedéssel mint a magyarok, hogy: Szetreászke Cárá Ungurászké. (Éljen Magyarország). Mikor bucsuzásra került megint a sor, a lassann kiinduló vonat körül zugva harsant fel az éljen. Kalapok, zsebkendők, egy harcba induló éjszaka forró levegőjétől hervadó virágok, nemzetiszinü zászlócskák integettek megint felénk. A közönség, mintha mind a saját gyermekét, testvérét, férjét vinné a teljesen idegenekkel tova haladó vonat, a boldog büszkeségtől, s a visszamaradottak remegő fájdalmától könnybelábadt szemekkel kiáltott utánok: A viszontlátásra!

És azután minden fél órában megujult ez a jelenet.

Az éjszakában érkező vonatokat már fáklyafény mellett fogadták. Soha ilyen lelkes fáklyás menetet nem látott a világ.

Az utasok közül egyik-másik gyujtó hatásu, diadalra hivó beszédet tartott. Boldognak és büszkének vallották magukat, hogy harcba mehetnek, az ország becsületéért verekedhetnek. Akkora önbizalom mindonkiben és olyan hatalmas, féket nem ismerő lelkesedés, hogyha az ilyen hadsereg nem győz, akkor sose diadalt nem arathat senki a világon.

Az utóbbi évtizedek álmos, romlásra hajló, blazirt, veszni induló érzés és gondolkozásmódja mint egy varázsütésre szétfoszlott, nyomtalanul eltünt és helyébe egy mesevilágba illő csodálatos változás állott be. A háborut nem künn a szerb vagy orosz harcmezőn, de már itt nyerték meg, mikor önmagukon, lelket gyilkoló elalvó álmodásukon vettek erőt, midőn megmutatták, hogy a narkotizáló méreg tényleg csak elaltatta, de ki nem ölte hitüket, hazafiasságukat.

S evvel minden válaszfal, ami csak létezhetik az emberek között, egyszerre leomlott. A csiszolt, finom, mesterséges dolog lehámlott mindenkiről, s a valódi ember a maga igaz érzéseival és őszinte szavaival maradt csak meg. Mindenki olyan amilyen valóban.

Valami idegen, ismeretlen, szinte félelmes dolog ez a nagy átváltozás. Mintha az emberekből szilaj, eddig rejtve, öntudatlanul szunyadó, ősi vadság törne elő, de ebben a fékezhetetlen vadságban, ebben a kitörő érzésvihar zásban csak nemes, szép, jó indulatok kerülnek felszinre, csak szeretet a haza, király és egymás iránt.

Láttam magam előtt a bátorságot, az ezer éves magyar vitézséget a nemes büszkeséggel telt öntudatot. Csoda-e, ha ezekben a nem évtizedekben, talán nem is évszázadokban, de félelmes nagyszerüségében és az érzelmek ilyen csodálatos összhangzásában talán csak ezred években előforduló magasztos percekben a legnagyobb boldogságtól repes a sziv. Nem fajult el a magyar.

Háborgó mélységek és tündöklő magasságok tárulnak fel az ember előtt. Sugárzó tisztaságtól ragyogó és mély harangkondulásnak a lelkekből jövő szavától lüktet a levegő. . .

Végre beérkezett a többi után a mi várva várt vonatunk is.

Bátyám, ki családot, piciny gyereket hagyott el, nevetve, minden gond, vagy aggodalom nélkül tartott felénk.

Az első üdvözlések után, melyben többet beszélt a hazáról, háboruról és a magyar ember kötelességéről ezekben a válságos percekben, mint a találkozás örömeiről, elébe tartottam a készenlétben levő levelezőlapot, hogy otthon hagyott fiatal feleségének irjon egy pár sort, mielőtt kocsira ülnénk.

Sietve irta meg, s rögtön beakarta dobni a postaszekrénybe. Szinte öntudatlanul kérdeztem meg tőle:

— Azt megirtad-e hogy a kis lányodat csókolod?

S ő, aki hálványozza a családját, s aki soha semmi féle társaságban részt nem vesz, ha családja nem lehet vele, bámulva nézett reám és csodálkozva mondta:

— Csak egy napja tart ez a szent lelkesedés és képzeld, már elfeledtem, hogy családom van.

Én nem csodálkoztam rajta.

Boér Margit.

nyes győzelmet arattak. Több mint 3000 hadifogoly és hat géppuska jutott kezünkre. Számos más géppuskát, amelyeket nem vihettek magukkal, használhatatlanná tettek.

Az északi harctérről.

Az oroszok féleime.

Budapest, aug. 19. (Hivatalos távirat.) A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Chernowitzer Allgemeine Zeitung közlése szerint a legutóbb elfoglalt orosz községekben csapataink a falvakat majdnem egészen üresen találták, mert az elvonuló ellenséges katonák óva intették a lakosságot a Monarchia csapatainak kegyetlenségétől. Amidőn a visszamaradt aggastyánokkal katonáink jól bántak és megbarátkoztak, a lakosság lassan visszatért a falvakba.

Reagat orosz nagyközségben sem iskolát, sem postát, sem kórházat nem találtak csapataink.

Odessa lángokban.

Bécs, aug. 19. (Hivatalos távirat.) **A Reichspost szófiai tudósitója jelenti, hogy az orosz feketetengeri flottán nagy zendülés tört ki. Odessa lángokban áll.**

Visszavert orosz támadások.

Bécs, aug. 19. Krakóból táviratozza a „Reichspost“ külön tudósitója, hogy Brody közelében kozákok az erősségeken át a határon benyomulni törekedtek s ugyanezt megkisérelték Rozwadownál is, de mind a két helyen csapataink visszaverték őket. A Visztula partján Zawihost közelében fekszik Cvaconice község; az egész község fekvése alkalmas arra, hogy Galiciába az ellenség betörhessen. Csapataink számitottak is arra, hogy ez meg fog történni, minthogy ugy az erdőség, mint a hasadékok ilyen ellenséges betörésekre előnyöseknek látszottak. Napokig nem történt semmi. Augusztus 10-ére virradó éjszakán előőrseink jelentették, hogy ellenséges csapat óvatosan közeledik a hegység felé. Csapataink egészen leshelyükig engedték közeledni az ellenséges katonákat s akkor hirtelen erős golyózáporral támadtak az ellenséges katonákra, ugy, hogy 33 kozák meghalt. Katonáinknak sikerült ezenfelül egy tisztet és 12 kozákot elfogni, a többi vad irammal megfutamodott. Futás közben egy kis helységet, ahol a parasztok a kozákoknak neki estek, az orosz katonák felgyujtottak. A mi részünkön ebben az északi csetepatéban egy halott és két sebesült volt; a sebesülteket Tarnobrzegbe vitték.

Felkelés a Kaukázusban.

Konstantinápoly, aug. 19. A Tassvir I Efkiar értesülése szerint az oroszországi Kaukázusban nyugtalanság észlelhető, sőt Giorgiában, hir szerint, fölkelés tört ki, amelyben négy orosz tisztet és mintegy 80 katonát legyilkoltak; attól tartanak, hogy a lázadás Oroszország másik részére is átterjed. Szebasztopol és Yalta, ahol csak aggok és gyermekek maradtak, igen szomoru képet nyujt. Mintegy 200 parti ágyut elszállitottak. 13 torpedó, 7 páncélos cirkáló és 4 hydroplán ismeretlen irányban elindult. Egy orosz szállitógőzös, mely lőszert és 4000 katonát szállitott, aknába ütközött és elsülyedt. A katonák legnagyobb része a vizbe fult.

Pétervár megerősitése.

Pétervár, aug. 19. A mozgósitás lassan megy, mert eleinte nem volt elég uniformis és felszerelés. A védkötelesek csak egy kokárdát tüztek a kalapjukra. Most már világosan látszik, hogy az oroszok el vannak készülve a németeknek Pétervárra való bevonulására. A birodalmi bank minden vagyonát átvitte Moszkvába. A város körül kivágták az erdőt és husz láb mélységü futóárkokat ástak. A Pétervárról Vyborgba vivő öböl mentén lakók parancsot kaptak, hogy hagyják el lakásaikat és az összes épületeket lebontották.

A szerb harctérről.

Csapataink elfoglalták Obrenovácot.

Zimony, aug. 19. (Hivatalos távirat.) **A Reichspostnak jelentik, hogy csapataink Progarnál, Zimonytól mintegy 23 kilométernyire nyugatra a Száván átkeltek és Obrenovácot megszállták.**

Macedóniából menekülnek a szerbek.

Bécs, aug. 19. (Budapesti Tudósító.) Szófiai hivatalos információk alapján a Reichspost azt jelenti, hogy Macedoniát az egész szerb lakosság elhagyta. A szerbek magukkal vittek minden pénzt és értéktárgyat, sőt még a templom ezüst kegyszerit. Igen sok bolgár templomot kifosztottak; nyolc-tizéves gyermekeket pedig megbecstelenitettek.

Drágaság Nisben.

Szófia, aug. 19. Egy ideérkezett utas beszéli, hogy Nisben rendkivül nyomott a hangulat. A drágaság rettenetes, egy kiló rossz kenyér két frankba kerül. Nagy kazánokban sertéshust főznek a tereken és kis darabokért egy frankot kérnek.

Tisza Bécsben.

Budapest, aug. 19. (Hiv. távirat.) Tisza István gróf miniszterelnök Bécsbe utazott.

A Deutschmeister-ezred parancsnokát orvul lőtték le.

Bécs, aug. 19. Tegnapi lapunkban hirt adtunk *Holzhausen* báró, ezredes hősi haláláról a következő távirat ad hirt róla, hogy az ezredest orvul lőtték le.

Bécs, aug. 19. A Reichspost jelentése szerint Holzhausen báró ezredest az ellenség orvul lőtte le; az ezred maga nem volt

---

FELTÁMADÁS

Bátyám táviratozott, hogy Csucsán megy át, ha még egyszer találkozni akarunk vele, mielőtt a háboru végképpen elszakitaná tőlünk, menjünk ki az állomásra.

Rendes körülmények között délután hétkor bent van a vonat, de mikor mi megérkeztünk, már mindenki tudta, hogy a nagy katonaszállitás miatt csak másnap lesz ott a rendes személyszállitó vonat.

— Mit csináljunk most már — kérdezte öcsém, ki hajlandó volt visszafordulni és a két órai utat éjjel ismét megtenni, csakhogy az időközben hazaérkezett és most szintén bevonuló öcsémmel is találkozzék.

— Nem mehetünk haza — mondtam — mert a mostani rendkivüli közlekedés mellett nem tudhatjuk, hogy melyik vonattal érkezik. Nekünk pedig mindenáron találkozni kell vele, hogy egy utolsó búcsura bevigyük szüleinkhez.

Igy maradtunk ott a kies csucsai állomáson avval a gondolattal, hogy még az utolsó esti vonatot bevárjuk, s aztán nyugodni térünk a kora hajnali ujjabb forgalomig.

És egész éjjel fent voltunk, le nem hunytuk a szemünket talán egy pillanatra sem. És ott töltöttünk tizennyolc órát minden étkezés nélkül, s mikor otthon ezen csodálkoztak, magam is szinte csodálkozva mondtam: Igazán nem tudom, hogyan történhetett, de eltelejtettem enni és aludni.

Olyan időket élünk, hogy ezen az elég furcsa kijelentésen nem mosolyogta el magát senki . . .

Éppen mikor el akartuk hagyni az állomás épületét, érkezett be egy külön vonat, egy rendkivüli, katonaszállitó.

Már messziről hallatszott valami morajló zúgás, s ahogy közeledett a vonat, egyre jobban ki lehetett venni a szavak értelmét is. A háborut éltették meg a királyt és igen, igen lelkesen Vilmos császárt. Mikor végre megállott a vonat, minden ablakból élénk, mosolygó arcok, virágos kalapok, nemzeti szinü szalaggal diszitett zászlocskák integettek felénk.

Husz, huszonöt kocsiból állott a vonat, s ember ember mellett ült és állott benne. A folyosók tele voltak csomagokkal, s még ezeken is mind ültek, sőt még a kocsik tetejére is jutott utas bőven.

Első osztályon főhadnagy, őrnagy mellett lobogós ingujju paraszt, mesterlegény.

Mindenki fáradtnak, kimerültnek látszott, mert hiszen az elindulás éjjel történt, s azon az éjszakán bizony nem igen akadhatott ember, aki nyugodtan tudta volna álomra hajtani fejét. Egy ilyen bizonytalan kimenetelü, hosszu, talán nagyon hosszu ut előtt, mindenkinek akadhatott elintézni való dolga, mindenkinek volt biztonságba helyezendő családja, féltett kincse.

Most tehát fáradtnak és kimerültnek látszottak a hadba indulók, de azért csodálatosan lelkes volt a hangulat mindenfelé.

Mikor beérkezett a vonat, csak egy diadalmas éljen volt hallható a hossu kocsisor mentén. Micsoda lelkesedéssel tudták éltetni a háborut. Milyen gyönyörüen, nemes haragtól lángolva ragyogott fel az arcuk, mikor lekiáltották a meghatott arcu közönségnek, hogy mennek Belgrádba megtanitani a királygyilkosokat arra, hogy mi a magyar becsület.

Egy fiatal, csupaszképü gyermek egyik kezében kalapját, másikban zsebkendőjét lengette és nevetve kiáltott le egy könnyes szemü anyókának: „Ne sirjon néni, hiszen nincsen semmi baj, csak a háboruba megyünk“.

Mintha azt mondta volna, nem a messze szerb határra, nem gyilkos ágyutüz elé, nem orvul ránk leselkedő ezer halállal szembe, óh nem, hanem csak a szomszéd faluba egy vidám lakodalomra megyüuk.

Az ember úgy érezte, hogy csodálatos hőség állja el minden izét, hogy mindennek más szinét látja mint az előtt. Hogy ujjongani, táncolni, énekelni szeretne velük, nem azon ami őket lelkesiti, hanem azon, hogy ilyen a magyar.

S ebbe a forró, viharzó hangulatba egyszerre beleszólott a régi megyar vitézség szomoruan elandalitó harci éneke: a tárogató.

Csöndes, elmélázó lett mindenki, a mélabus hangok mellett, s mikor elhalt az utolsó hang a vitézi énekről, mint egy ember, levett kalappal kezdte énekelni ezer és ezer hang egyszerre a himnuszt. Az utasok

ütközetben. Holzhausen ezredes, a kit csak rövid idővel ezelőtt helyeztek át a Deutschmeister ezredhez, tavaly még a 72. gyalogezrednél müködött mint alezredes és a pozsonyi ötödik hadtest parancsnokságához volt beosztva.

A pannonhalmi főapátság adománya.

A pannonhalmi főapátság a Magyar Országos Központi Takarékpénztár utján ma kétszázezer korona ára földtehermentesitési kötvényt adott át a miniszterelnöknek a háboru okozta szükségletek fedezésére.

Szabadon kell engedni az automobilokat.

Budapest, aug. 19. (*Hivatalos távirat.*) A háborus állapot elején néhány, később tévesnek bizonyult hir alapján az egész országban nagy buzgalommal üldözték az automobilokat. Minthogy azonban sajnálatos esetek is történtek, a belügyminiszter szigoru rendeletet bocátott ki, amellyel az automobilok feltartóztatását, különösen pedig a rájuk való lövöldözést szigoruan eltiltja.

Mozgósitás alkohol nélkül.

Apponyi után most Wlassics Gyula, a közigazgatási biróság elnöke, számol be a német mozgósitás első napján tett tapasztalatairól. Wlassics Hollandiából augusztus 2-án indult el és a „Magyar Hirlap"-ban utazásáról irt leveléből érdemesnek tartjuk közölni ezt a részletet:

A mozgósitás első napjain utaztam át Németországon. Ezt látni kell, hogy tudjuk, minő gyorsasággal és szabályszerüséggel történik ez. A hadsereget, az ágyukat, a szerkocsikat stb. a leggyorsabb vonat sebességével szállitották. A vasuti indóházakban a legszigorubban meg volt tiltva minden szeszes ital árusitása, de azért folytonos lelkes dallamok között robogtak be a vonatok. Nálunk rossz szokás, hogy a lakosság szeszes italokkal is fogadja az indóházakba érkező, harctérre utazó katonáinkat. Fogadjuk őket lelkesen, adjunk nekik mindent, amit adhatunk, de szokjunk le arról, hogy szeszes italokkal rontsuk katonáink egészségét. Örömmel láttam a pénteki tornaljai átvonuláson, hogy a lakosság ki tudja fejezni igaz szeretetét, ragaszkodását és magyar vendégszeretetét anélkül, hogy a szeszes italokkal való elárasztás tulzásába esnék. Láttam a németországi, láttam az ausztriai és a magyar hadsereget a mozgósitás nagy idejében — győzelmünkben nincsen kétségem.

Differenciák az osztrák és magyar hatóságok között.

Gr. Lónyay Johanna hagyatéka

Kutatják a grófné honpolgárságát.

Igaz, hogy a harctéren testvérek vagyunk, de ez nem zárja még ki azt, hogy egy-egy zsiros hagyatéki illeték felett egyes magyar és osztrák hatóságok között bizonyos hivatalos ellentétek ne merüljenek fel. Igen érdekes ügyben folyik jelenleg is a hivatalos aktaváltás a meráni és a biharmegyei hatóságok között. Az aktaváltásnak néhai gróf *Lónyay* Johanna hagyatéka az oka.

Gróf Lónyay Johanna valamikor biharmegyei nagybirtokos volt. Nagykiterjedésü birtokai voltak Kiskopács, Szurdok, Serges Ujpalota községek határaiban. A grófnő életének nagy részét külföldön töltötte. Állandó tartózkodási helye is Merán volt. Ennek dacára fenntartotta magyarországi állampolgárságát. Évenként ellátogatott Biharmegyébe és bizonyos időszakokban az alispáni hivataltól honossági bizonyitványt is vett ki. Később 1904-ben eladta a kopacseli, szurdoki és sergesi birtokokat, de nehogy elveszitse magyar állampolgárságát, megtartotta az ujpalotai római katholikus egyház feletti kegyuri jogát és ezen a réven többször ellátogatott hozzánk, amikor hangoztatta magyar állampolgársági mivoltát. Ilyen alkalmakkor ebédeket is adott, melyeken több előkelő nagyváradi és biharmegyei urat látott vendégül.

1913 ban szeptember 8-án meghalt a grófnő és igen tekintélyes vagyont hagyott maga után. Az osztrák hatóságok a haláleset után nyomban megindították az eljárást, hogy Lónyai Johannát osztrák állampolgárnak nyilvánitsák és hagyatéka után a hagyatéki illetéket, ami igen tekintélyes összeget tesz ki, maguknak biztositsák. Lónyay Johannáról nehezen fog menni az osztrák állampolgárság bebizonyitása. Köztudomás szerint Lónyay Johanna leányági leszármazottja Frimont hercegnek, aki a Napóleon elleni küzdelemben oly fényesen tüntette ki magát, hogy hőstetteinek elismeréseül Kopacsel, Szurdok, Serges és Ujpalota községeket kapta. Ujpalotán ő épittette a gyönyörü templomot, ugyancsak ő és rokonsága szerelték azt fel drága templomi szerekkel. Ugyancsak a herceg telepitette Ujpalotára a németeket is. A hercegnek Nagyváradon is volt háza és pedig a jelenlegi törvényszéki palota helyén.

Ennek a hercegnek volt egyenes leszármazottja a Meránban elhunyt Lónyay Johanna, aki mindenkor bebizonyitotta kitünő magyar érzelmét. Az elhunyt grófnő rokona báró Rüling Hermanné botzeni lakos legutóbb dr *Schweiger* Ede utján beadványt intézett az alispáni hivatalhoz, melyben az elhunyt magyar állampolgárságának bizonyitását kérte. A beadvány alapján a levéltárban megkezdték a grófnő honpolgársága után a kutatást, de csak az indexekben találtak némi nyomot, az ide vonatkozó iratokat azonban már rég kiselejtezték. Most aztán más irányban kezdik meg a kutatást, ami valószinüleg eredménnyel is fog járni.

---

mind leugrottak, egy csoportba álltak és még az idegen ajkuak is meghatottan énekelték: megbünhődte már e nép . . .

Az egyik oldalon feltünt a falu oláh tanitója, magyar nemzeti lobogó alatt vezette népét, kik nem tudva tisztán a mi nyelvünkön, oláhul kiáltották éppen olyan lelkesedéssel mint a magyarok, hogy: Szetreászke Cárá Ungurászké. (Éljen Magyarország). Mikor bucsuzásra került megint a sor, a lassann kiinduló vonat körül zugva harsant fel az éljen. Kalapok, zsebkendők, egy harcba induló éjszaka forró levegőjétől hervadó virágok, nemzetiszinü zászlócskák integettek megint felénk. A közönség, mintha mind a saját gyermekét, testvérét, férjét vinné a teljesen idegenekkel tova haladó vonat, a boldog büszkeségtől, s a visszamaradottak remegő fájdalmától könnybelábadt szemekkel kiáltott utánok: A viszontlátásra!

És azután minden fél órában megujult ez a jelenet.

Az éjszakában érkező vonatokat már fáklyafény mellett fogadták. Soha ilyen lelkes fáklyás menetet nem látott a világ.

Az utasok közül egyik-másik gyujtó hatásu, diadalra hivó beszédet tartott. Boldognak és büszkének vallották magukat, hogy harcba mehetnek, az ország becsületéért verekedhetnek. Akkora önbizalom mindonkiben és olyan hatalmas, féket nem ismerő lelkesedés, hogyha az ilyen hadsereg nem győz, akkor sose diadalt nem arathat senki a világon.

Az utóbbi évtizedek álmos, romlásra hajló, blazirt, veszni induló érzés és gondolkozásmódja mint egy varázsütésre szétfoszlott, nyomtalanul eltünt és helyébe egy mesevilágba illő csodálatos változás állott be. A háborut nem künn a szerb vagy orosz harcmezőn, de már itt nyerték meg, mikor önmagukon, lelket gyilkoló elalvó álmodásukon vettek erőt, midőn megmutatták, hogy a narkotizáló méreg tényleg csak elaltatta, de ki nem ölte hitüket, hazafiasságukat.

S evvel minden válaszfal, ami csak létezhetik az emberek között, egyszerre leomlott. A csiszolt, finom, mesterséges dolog lehámlott mindenkiről, s a valódi ember a maga igaz érzéseivel és őszinte szavaival maradt csak meg. Mindenki olyan amilyen valóban.

Valami idegen, ismeretlen, szinte félelmes dolog ez a nagy átváltozás. Mintha az emberekből szilaj, eddig rejtve, öntudatlanul szunyadó, ősi vadság törne elő, de ebben a fékezhetetlen vadságban, ebben a kitörő érzésviharzásban csak nemes, szép, jó indulatok kerülnek felszinre, csak szeretet a haza, király és egymás iránt.

Láttam magam előtt a bátorságot, az ezer éves magyar vitézséget a nemes büszkeséggel telt öntudatot. Csoda-e, ha ezekben a nem évtizedekben, talán nem is évszázadokban, de félelmes nagyszerüségében és az érzelmek ilyen csodálatos összhangzásában talán csak ezred években előforduló magasztos percekben a legnagyobb boldogságtól repes a sziv. Nem fajult el a magyar.

Háborgó mélységek és tündöklő magasságok tárulnak fel az ember előtt. Sugárzó tisztaságtól ragyogó és mély harangkondulásnak a lelkekből jövő szavától lüktet a levegő. . .

Végre beérkezett a többi után a mi várva várt vonatunk is.

Bátyám, ki családot, piciny gyereket hagyott el, nevetve, minden gond, vagy aggodalom nélkül tartott felénk.

Az első üdvözlések után, melyben többet beszélt a hazáról, háboruról és a magyar ember kötelességéről ezekben a válságos percekben, mint a találkozás örömeiről, elébe tartottam a készenlétben levő levelezőlapot, hogy otthon hagyott fiatal feleségének irjon egy pár sort, mielőtt kocsira ülnénk.

Sietve irta meg, s rögtön beakarta dobni a postaszekrénybe. Szinte öntudatlanul kérdeztem meg tőle:

— Azt megirtad-e hogy a kis lányodat csókolod?

S ő, aki bálványozza a családját, s aki soha semmi féle társaságban részt nem vesz, ha családja nem lehet vele, bámulva nézett reám és csodálkozva mondta:

— Csak egy napja tart ez a szent lelkesedés és képzeld, már elfeledtem, hogy családom van.

Én nem csodálkoztam rajta.

Boér Margit.

Czenstochowa klastromában zeng a lengyel zsoltár . . . .

Beszélgetés Bunyitay Vince apátkanonokkal. A pálos barátok multja és jelene. Egy kis orosz világ.

Ma három hete a világháboru előestéjét ültük. A beláthatatlan bonyodalmak titokzatos ösvényén az első lépés volt az ultimátum utja Belgrádba. Azóta a világtörténelmi események rohanó tempóban száguldottak el fejünk fölött, azóta harcban állunk a fél Európával, de még az emberek s a négyzetkilométerek számára nézve — félvilággal is. Azóta a történelem földnélküli Jánosa és igazságos Mátyása mellé került egy hazátlan Petár s egy szószegő Miklós, a béke hazug hirharangozója, azóta félországokat hóditottunk meg napok alatt s talán jönnek még egyéb cifraságok, nagyobb dicsőségek is.

Mindezt pedig azért dicsekedjük igy el, hogy bele tudjuk kapcsolni az események forgatagába Czenstochowa nyugodt klastromát, a harcok riadó kürtszavába a szegény barátok szelid zsolozsmáját. Még igy is nagyon nyugodt és nagyon ismeretlen volna ez a határszéli lengyel város, mert hisz' azt ki tartja emlékezetében, hogy az elnyomott lengyel polgárok hüsitővel, cigarettával fogadták az ostromló ellenséget, poseni lengyel véreiket. A háboru véres aktualitása mellett azonban velünk, magyarokkal, érdekes vonatkozásban van.

Beszélgettünk *Bunyitay* Vince, pápai praelatus kanonok urral, aki régebben járt Czenstochowában s most munkatársunknak szines képet rajzolt szavaival a Czenstochowai klastrom pálos barátairól.

A czenstochowai klastrom.

Orosz-Lengyelországban, alig 20 kilométernyire a határtól van Czenstochova városa. Az ötven-hatvan ezernyi lakosu város az orosz helységek komorságával terül el a végtelen lengyel sikságon. Tőle nem messze a Jasznagora, Fényes hegy, a czenstochowai klastrommal. A dombon álló klastrom ötszegletes vár. Felvonó hidon és négy nehéz kapun át lehet a klastrom és a templom közelébe jutni. Óriási, kockakövekkel kirakott udvar közepén áll ez sugár tornyával, mely mérföldekre ellátszik a sikon s mely felé áhihattal fordul a vándor lengyel . . .

Katholikus vallásának s lengyel nemzetiségének megszemélyesitője e klastrom, hódolatos szeretettel övezi hát . . . Czenstochowa a lengyelek, sőt a világ legnagyobb bucsujáró helyeinek egyike, ahol évenkint százezrével fordul meg az ájtatos zarándok. És mind a lélek mélyéig áhitattal tölt, imádságos zarándok.

A viselkedésük mutatja ezt. Kora reggel harangzugás, orgonaszó, zenekar mellett kezdődik az első szent mise, az óriási templomba ezrével gyül a nép.

És minden érkező, a szegény paraszt, a kalapos urhölgy — és ki tudná meg mondani. melyik van több? — alázattal egész a földig hajol s megcsókolja a föld hideg kövét . . . Hiszen, édes Istenem porból vagyunk, porrá leszünk, szeressük és tiszteljük meg mivoltunkat . . .

A pálosok története.

A klastrom lakói pálos rendi szerzetesek, akiket még Nagy Lajos korában a király feleségének fivére, Ulászló opoliai herceg telepitett ide Magyarországból, ahol őket nagyon megszerette.

A pálos rend remete szent Pál alapitása, s Magyarországon nagyon elterjedt és kedvelt szerzetes rend volt. A generálisa is Magyarországon lakott, még pedig a török hóditásig Buda-Szent-Lőrincen, aztán Mária-Thallban Pozsonymegyében.

A pálosok anyakolostorának emlékét máig őrzik a budai hegyekben a Jánoshegy mellett, a Szép Juhásznővel szemközt eső domboldal, melyet a budai hegyek közt a török pusztitását szerencsésen átélt legrégibb lakosság, t. i. a töki parasztok, maig Pálhegyének neveznek.

A rend közkedveltségéről s a felőle elterjedt jó véleményről szól egy megható történet Mátyás király idejéből.

Az igazságos király előtt valamelyik udvari embere becsmérelte a rendet, hogy nem él magasztos hivatásának, hanem tobzódásokban tölt éjt, napot egyaránt. Mátyás nem szólt semmit, hanem ott tartotta az urakat magánál késő éjjelig.

Éjfélkor felkerekedett velük, lopva a pálosok szentlőrinci monostorához ment s belopóztak a templom kórusára, a kapusnak pedig eltiltotta, hogy valakinek szóljon az idegenekről.

Néhány perc mulva egymás után jöttek a barátok zsolozsmára. A gvárdián jött először, kezében egy fonott korbáccsal. Sorban utána mind a barátok korszerint. Egyenkint megállottak a gvárdián előtt, kámzsájukat megoldották, hogy fehér testük világlott a templom homályában s a gvárdián mindnek végigsujtott a fedetlen hátán. Legvégül maradt a gvardián maga s őt a legfiatalabb szerzetes csapta meg a kemény korbáccsal . . .

Magyar emlékek Czenstochowában.

Ezek voltak a pálos szerzetesek. Sajnos, hogy a szerzetes rendek visszaállitásával a pálosokat kihagyták, pedig ha valamelyiknek, ugy nekik volt jogcimük a hazatéréshez.

Czenstochowában azonban máig fönmaradt a pálosok szerzete s igen sok emléket illetőleg vonatkozást őrizett meg a velünk való hajdani szoros kapcsolatáról. Ilyen jellegü irásos emlékek után kutatott *Bunyitay* kanonok is, de nem talált: annál nagyobb számmal vannak a klastrom minden helyén a magyar vonatkozásu emlékek.

Igy mindjárt a templom bejáratánál *Szent István* és Szent László királyok s *Szent Imre* herceg majd életnagyságu képe. Szelid, ősi alakok, a szent áhitat és szárnyait bontogató müvészet kezével megalkotva. És szakasztott ugy, amint a magyar emlékeink adják őket: jogar, aranyalma, illetőleg bárd és korona az ékességeik.

A többi elsorolhatatlan között *Martinurti* — helyesen Utjesenics — György, a hires magyar érsek életéből vett képek vannak még a klastromban. Utjesenics egyidőben ugyanis perjel volt Czenstochowában.

A jelen Czenstochowában.

Azóta, hogy *Bunyitay* kanonok a vendégszerető s a magyarok iránt mindig lelkesedő barátok között járt, nagy dolgok történtek Czenstochowában. A klastromot megrakták orosz katonákkal sőt már ki is üritették tőlük . . .

Az orosz katonák futva menekültek a lengyel-német hadak elől, mert ezek örökükbe, övéikbe jöttek, ahol már a török időkben nagy és dicső harcokat álltak. Az orosz tisztek ellenállás nélkül adtak át mindent, csakhogy ép ugy nem tettek, mint 1863-ban, hogy megtagadták a lengyelek ellen való vonulást. Érzik ők is, hogy Lengyelország nemzeti jellegét el nem veszitheti ma. hogy előrehaladt fejlettsége, irodalma, müvészete nem engedi az erőszakos elnyomást sokáig tengődni s ezért nem bánják, hogy egy ellenséges alattvaló helyett békességes szomszédot birnának bennük, mely végre is csak a szláv eszme exponense lenne. . . . Félő azonban, hogy az orosz mérsékelt körök ez a reménye már aligha teljesül, Lengyelország szivében mélyebben ég a szenvedett fájdalmak kinja, mint a fajszeretet melegsége, mert volt alkalmuk megismerni ezt a fajszeretetet . . .

Czenstochowa klastromában zeng a lengyel zsoltár . . . barátok énekes ajka, búcsúsok serege énekli, hogy szabad Lengyelország s szabaditó testvérei a balsorsban a magyarok.

---

* **A román komité kiáltványt intéz a románokhoz.** Mint Aradról irják: A magyarországi román komité aradi tagjai tegnap értekezletet tartottak és arról tanácskoztak, hogyan segithetnék elő a magyar és osztrák fegyverek győzelmét és mi módon adhatnának kifejezést lelkesedésüknek a román politikusok. Az a vélemény alakult ki a komité Aradon egybegyült tagjai között, hogy a román komité kiáltvánnyal forduljon a magyarországi románokhoz, melyben elmondaná a komité ennek a háborunak inditó okait s hogy mennyire elkerülhetetlen volt. Kifejtené, hogy ebben a nagy kérdésben Romániának és Ausztria Magyarországnak az érdekei közösek, hogy a nagy szláv gyürü tovább terjedjen és megfojtással fenyegesen bennünket. A kiáltványt a komité körözni akarja tagjai között s minden tag aláirásával szándékozik nyilvánosságra hozni.

Gyapju szövetek legujabb kivitelben
Gyapju szövetek legnagyobb választékban
Gyapju szövetek legolcsóbban
szigoru szabott árak mellett szerezhetjük be
Zauderer
kolozsvári posztó áruház fiók.
Nagyvárad, Zöldfa-utca 1.
Telefon: 11—15.

Katonák családjaiért.

Segélyek kiosztása. Ujabb adományok.

A hadbavonult katonák itthonmaradt családtagjainak felsegélyezésére most már naponként érkeznek be a városházára a gyüjtőivek. *Juricskay* Barna tb. tanácsnok pedig reggeltől estig dolgozik a mellé beosztott tisztviselőkkel a segélyezések kiosztásán. Nagy buzgalommal és türelemmel végzik a rendkivül terhes munkát s mégis valóságos tolongás van a főjegyzői hivatal előtt s nem képesek az összesnek kiosztani a pénz , liszt-, tej- és burgonya utalványokat.

Tegnap mintegy 4300 korona pénzt osztottak ki, de sokszorosan több ennél a kiosztott élelmiszerek összege.

Különös jelenség, amelyet már emlitettünk is, hogy a népkonyhai ebédjegyekre nem jelentkeznek, sőt azokat egyszerüen nem is fogadják el. Összesen még alig 70—80 egyén jelentkezett ebédjegyért. Álszeméremből tartózkodnak a népkonyha főztjét igénybe venni.

Igy egyelőre nincs szükség a népkonyhákra; azt hisszük azonban, hogy később különösen az ősz beálltával, nagyobb kelete lesz a népkonyháknak.

A polgármester azért megkeresi az izr. nepkonyha elnökségét, hogy nyissa meg a népkonyhát, mert Váralján, Velencén, Csillagvároson inkább vannak, akik a népkonyhát igénybe veszik.

Ujabb gyüjtések.

A városházán ujabban a következő adományok folytak be az itthonmaradt szegény családok felsegélyezésére:

Jungreis és Weisz cég 10, id. Medvigy Mihály 20, László és Hunyadi gőzmalmi r.-t. 300, Schvartz Zsigmond és neje 5, Lőwy Andor 1·60, Spitzer Izrael 10, Holbán Valér 15·60, Stán Illés g. kath. kanonok 10, özv. Bágya Ferencné 10, Teszler Margit tanitónő Stánai nyaralóban a villa lakóitól gyüjtés Nagyvárad kiadóhivatala utján 17·80, Ófelsége születése napján urilányok által a Vigadóban rendezett ünnepély tiszta jövedelme cimén Bul Kornélia polgári iskolai tanitónő pénztáros, Fruend Rózsi és Horváth Erzsi ünnepély rendező urhölgyek 421·32, Rothbart Ignác 150, dr Gerő Sándor és neje 50, Reisinger József épitész mérnök és neje 100, dr Kohányi Rezső Kolozsvár 10, Szücs Gézáné honvéd őrnagyné 20, Sauber Piri gyüjtése: Mezei L. 1, Cukkerman Albert —·50, Székely József 1, N. N. —·20, N. N. —·50, N. N. —·60, I. I. —·50, N. N. —·10, N. N. —·40, M. M. —·30, N. N. —·20 N. N. —·30 X. X. —·20, N. N. —·20, N. N. —.40, Steg L. —·50, N. N. —·20, N. N. —·20, N. N. —·50 N. N. —·20, N. N. —·20, N. N. —·20, W. K. —·30, A. G. K —·50, Krausz Kálmán 1, N. N. 1, Timpáven László —·60, Goldstein J. —·20, Szobel Adolfné 1, Vicsay Erzsike —·50, Maroth —·10, N. N. —.20, Farkas —·20, K. S. —·50, összesen 16 kor. Pál Margit gyüjtése: Sziht Jánosné —·80, N. N. —·40, Balogh Károlyné —·20, N. N. —·60, Gecse József —·20, N. N. —·10, Venczel János —·40, Herschkovits —·10, Fekete József —·50, Benke József —·20, N. N. —·20, N. N. —·20, N. N. 30, Mayer József —·20, Pál László —·20, Hegedüs Imre —·40, Pogány L. —·60, Kamuti Imre —·10, Bojtőrő Jánosné 1, N. N. —·20, Friedländer Vilmos —·50, N. N. 1, N. N. —·20, N. N. —·30, N. N. —·30, N. N. —·50, N. N. —·20, N. N. —·20, L. D. —·20, Fres Gábor —·30, Anuska —·40, N. N. —·40, N. N. —·40, összesen 11 kor. 40 fill.

Pálfi Balázsné gyüjtése: Weisz Zsanka —·30, Zászlós —·20, Bürger Ernő —·60, Körösi János 1 kor., Keiser Ármin 1 kor., N. N. —·30, Weinstok József 1, N, N. 1, N. N. —·20, N, N. —·20, S. K. 1, N. N. —·20, N. N. —·40, K. L. —·50, Reteg József —·40, Horváth Mór 1, Hajós önkéntes 2, N. N. —·20. olvashatlan —·10, N. N. —·50, N. N. 1, Nagy Géza 1, cukorka —·40, N. N· —·10, Darabont —·40, N. N. —·50, N. N. —·50, R. F. T. —·50, N. B. 1. Pálfi Balázs —·20, N. N. —·50, Szebeni 1, gróf Kornis Károly 10, Gál Rezső —·60, N. N. —·40, N. N. —·20, Klein D. —·30, N. N. —·20, N. N. 1, Pálfiné —·20, N. N. —·5, N. N. —·20, Bakó Aálint —·40, N. N. —·60, L. Ö. —·50, Sipos György —·10, N. N. 1, Steier Zsigmond 1, összesen 35 korona 95 fillér. Klemens Ilona gyüjtése: Klemens Ilonka 5, Klemens Rezső 5, Magyari Endre 5, Muczik Mária 5, Ilovits Margit 1, dr G. L. 1, Nagy Sándor 1, Szirti Ernő 1, Gyulai utóda 1, András Gusztávné 3, Dániel Antalné 2, Neszvadba Sándorné 1, Tyll Emma 1, Mann Lenke 1, dr Fekes Sándor 1, Novák Józsefné 1, Konrád Gizella 1, özv. Csallár Ferencné 1, Stachó Szevérné 1, Udvarhelyi Béláné 4, Moskovits Ferenc 1, Goldmann Sámuel —·50, Szentmiklósi István 2, Antal Miklós 10, N. N. —·50, összesen 56 kor. — Blum Ilonka gyüjtése: X. Y. —·20, egy szegény ember —·10, Széles Gyula 1, Cséki István —·10, N. N. —·8, N. N. —·20, Blum Malvin 1, Blaustein Rózsi és Ilonka 1, X. Y. —·10, N. N. —·20, X. Y. —·40, nagymama —·40, N. N. —·20, N. N. —·30, N. N. —·20, Blum József —·50, X. Y. —·20, N. N. —·20, Hamburger —·20, N. N. —·20, Hárman —·60, Fáber —·10, Nyisztorné 1, Izé —·10, N. N. —·10, Blum Zsigmond és Vilmos 1, Rozenbaum Ilona —·12, összesen 10 korona.

Eltünés az idegenben.

Egy nagyváradi rajztanár Oroszországban. Julius 25-ike óta semmi hir sincs felőle. A finnországi Mankalában volt utoljára. Kémnek nézték.

A „PESTI HIRLAP“ hétfői számában a következő közlemény jelent meg: (*Eltünés az idegenben.*) A következő felhivás közlésére kértek fel minket: Fiam *Czékus* Kálmán a nagyváradi főreáliskola helyettes rajztanára, a ki az idén Finnországba rándult ki tanulmány utra s onnét Pétervár és Moszkvába is át szándékozott menni, legutolsó levelét julius 25-iki kelettel Finnországból, Mankalából irta. Azóta semmi hir felőle. A leghálásabb köszönettel venném, ha valaki tudna felőle s ezt velem táviratilag, vagy levélben lenne szives tudatni. Czékus László evangélikus lelkész, Abaujszántó.

Czékus Kálmánt 1911. szeptemberében kinevezték a nagyváradi állami főreáliskola helyettes rajztanárává. Most szeptemberre várta rendes tanárrá való kinevezését.

Czékus Kálmán minden évben külföldön töltötte a vakációt. Tanulmányutra ment és két hónapig járta az idegen országokat.

Nem ösztöndijból, hanem saját vagyonából fedezte ezeknek a kirándulásoknak nem jelentéktelen költségeit. A tudás vágy a müvészet iránti rajongása vitte ki külföldre, tanulni akart, hogy tanithasson.

Ez idén, junius 28 án Oroszországba utazott. Megelőzőleg hazament Abaujszántóra a szüleihez. Néhány nap mulva ült vonatra, vázlatkönyvekkel, festék dobozokkal és álvánnyal felszerelve. Moszkva és Szentpétervár volt a célja.

Egy hónapig minden baj nélkül élt muszka földön a tehetséges fiatal rajztanár. Minden második, harmadik nap érkezett tőle levél a kis abaujmegyei falucskába, valamelyik kisebb, vagy nagyobb orosz városból. Leveleiben a müvész lelkesültségével irt a cár birodalmának szépségeiről, a speciális vonásokról.

Ugy látszik Szentpétervár volt az utolsó állomása Oroszországban, mert a legutóbbi két levelét már Finnhonból irta. *Az utolsó üzenete Maukalából*, az ezertó országának egy kisebb városából kelt.

Ebben az irásában is minden sort a a müvészetnek szentelt és különösen a rokon nemzet meleg vendégszeretét emelte ki.

Maukalában julius 25-én kelt levele óta semmi hir nem érkezett róla.

Magyarország-Ausztria és Oroszország között tudvalevőleg augusztus 6-án szakadt meg a diplomáciai összeköttetés. *Czékus Kálmán pedig már julius 26-ika óta nem tud életjelt adni magáról.*

Nincs kizárva az a borzalmasnak látszó eset, *hogy a fiatal rajztanár oroszfogságba került.* Czékus Kálmán ugyanis állandóan dolgozott, mindig vázlatkönyvvel járt. Nagyon megtörténhetett, hogy munkaközben fogták el, vagy mint idegent megfigyelték, házkutatást tartottak nála és a *vázlatok alapján letartóztatták mint kémet.*

A cár birodalmában pedig nagyon gyorsan és szigoruan járnak el a kémekkel, vagy az annak látszókkal béke idejében is. Most pedig, hogy a monarchiával háboruban áll Oroszország, még radikálisabban védekeznek a spionok ellen. Czékus Kálmán esete épen azért tragikus, mert ő csak tanulni, tanulmányozni, tapasztalni ment ki és igy ártattanul került a muszka hatóság kezeibe.

Ha ez a feltevés beigazolódik, legjobb eset csak az lehet, hogy Czékus Kálmánt Szibériába internálták. A kémek büntetése pedig halálbüntetés!

Az apa kétségbeesése tehát nem alap nélkül való. *Minden jel, a vázlatkönyvek, az üresek és a tele rajzoltak, a kész olaj, vagy pasztell képek mind azt erősiti meg a muszka hatósági közegek szemében, hogy Czékus Kálmán a monarchia kéme.*

Levélben érdeklődtünk Czékus László lelkész urnál, hogy a felhivás megjelenése óta nem kapott-e hirt a fiáról. Választ mindezideig nem kaptunk.

Munkatársunk beszélgetett az eltünt tanárról *Gedeon* Alajos urral, a főreáliskola igazgatójával. Az igazgató ur a következőket volt szives mondani:

— Czékus Kálmán tanár ur most szeptemberben lesz három éve, hogy az intézet kötelékébe lépett. Nagyon tehetséges, rendkivül ügyes tanár, akiért valósággal rajonganak a növendékek. Minden évben utazgatott, az idén Oroszországba ment és bizony nem tartom kizártnak, hogy a rajzai, illetve vázlatai alapján kémnek nézték és letartóztatták. Én irtam az édesapjának Abaujszántóra, kérdezősködtem a fia után, mert aggódom miatta.

Ennyit mondott az igazgató.

A diákok valóban rajongásig szeretik a fiatal tanárukat, a ki szebbnél-szebb dolgokat beszélt nekik a külföldi országok müvészetéről. Valósággal kinevelte a tehetségeseket, megkedveltette nagyon sok diákkal a müvészetet. A szép iránti érzék fejlesztése a lehetőségig való kiélezése volt a tanitásának végső célja.

Meg is volt az eredmény. Azonkivül, hogy a diákjai nagyon megszerették a legutóbbi rajzkiállitáson olyan munkákat láthattunk, a melyek a növendékek kiforrot müizlését árulták el.

Az abaujszántói parokián kivül sok száz kis diák várja most a kedvező hirt Oroszországból. Az apa a fiát, a növendékek pedig a mesterüket várják türelmetlenül . . .

(*H. L.*)

Kórházak a vármegyében.

—

Az élesdi régi templom is kórház lesz.

Biharvármegyében már alig van község, ahol fel ne ajánlottak volna kórház céljaira épületet. Ennek dacára nap mint nap érkezik ujabb és ujabb ajánlat Fráter Barnabás alispán kezéhez.

Különösen vezetnek ezen a téren a katholikus egyházak, plebánosok, akik kivétel nélkül ajánlják fel az iskolákat a sebesültek részére. A legujabban érkezett ajánlatok közül legérdekesebb a *Kozics* Gusztáv élesdi plebános ajánlata, melyet a következő levélben tett meg *Bérczy* Imre főszolgabiróhoz.

Tekintetes Főszolgabiró Ur!

Sulyos megpróbáltatásunk idejében mindenre el kell készülve lennünk. Ki tudja mennyi élet és mily sok véráldozatot követel a hosszunak igérkező háboru? Hogy esetleg sebesültjeink ápolására elegendő hely legyen, katonai tartalék kórház céljaira kész örömest ajánlom fel hatósági engedély alapján a róm. kath. iskola helyiségét, nem szenved kétséget, hogy az uj járásbiróság épitése elmarad, ez esetben a régi plebánia épület használható helyiségeit, sőt a régi templomot is szükség szerint rendelkezésre bocsátjtom.

Hazafias üdvözlettel.
Élesd.

Kozics Gusztáv,
plebános.

Ugyancsak áldozatkészségről tesz tanuságot *Dancs* István a Püspökfürdő bérlőjének ajánlata is. Dancs az alispánhoz intézett beadványában a fürdő két épületét teljesen, a főépületnek pedig 10—12 szobáját, valamint a népfürdőt teljesen dijtalanul ajánlotta fel kórházi célokra. Tekintettel arra, hogy a fürdőket csakis ugy lehet vizzel ellátni, ha a gépek mellé gépészt alkalmaznak, azért erre vonatkozólag kéri Dancs, hogy a gépészről a katonaság gondoskodjék.

A katonák élelmezését ugy véli megoldhatónak, ha ő az élelmet beszerzési árban adja a katonáknak.

Ha azonban a katonaság ezt az ajánlatot nem fogadná el, ugy hajlandó az egyik konyhát a katonaság részére átengedni.

Az ajánlatokat az alispán hálás köszönettel fogadta el s erről külön levélben értesitette is az ajánlattevőket. A felajánlott helyekről külön értesitették a hadvezetőséget is, ahol nyilvántartásba veszik a tartalékkórházakat és alkalom adtán igénybe is veszik.

Legujabb táviratok.

A pápa nagybeteg.

Róma, aug. 19. (*Tudósitónk távirata.*) A Szentatya állapota eddig, eltekintve a gyöngeségből keletkező muló bajoktól teljesen kielégitő volt. Tegnap délelőtt hirtelen erős roszszabbodás állott be egészségében.

Róma, aug. 19. **A pápa állapota délben igen aggasztóra rosszabbodott, ugy hogy orvosai kénytelenek voltak több injekciót adni Őszentségének. Ezek hatása alatt állapota javult, a nyálka elválasztás megkönnyebbült.**

Róma, aug. 19. A délutáni órákban Őszentsége állapota javult. Néhány biboros, akiket a pápa állapotának sulyosodásakor a Vatikánba hivtak, ismét eltávoztak.

Bulgária és Románia barátsága.

Szófia, aug. 19. (*A min. sajtó oszt. táv.*) A „Südslavische Correspondenz“ közli: A bulgár kormányhoz közel álló s mértékadó politikai körökben kijelentik, hogy a szófiai és a bukaresti kormány közötti viszony az utóbbi időben örvendetesen javult ugy, hogy **minden remény meg van a további teljes közeledésre.** A megértés már már külsőleg is mutatkozik abban a körülményben, hogy *Románia visszavonta csapatait Dobrudzsából ugyszintén Bulgária a román területekkel határos részekről.* A határmenti, eddig előfordult összetüzések teljesen megszüntek. A bulgár lapok hangja Romániával szemben kedvező változáson ment keresztül **s a lapok is mind határozottan szállnak sikra, a mellett, hogy Bulgária és Románia a kritikus percekben közösen lépjen fel.** Ami pedig Törökországot illeti, őt vitális érdekei Bulgária és Románia oldalára állitják.

Zsidók a cár ellen.

Budapest, aug. 19. (*A min. sajtóosztály távirata.*) A Magyar Távirati Irodának jelentik Amsterdamból: A „Handelsblatt“ cimü lap foglalkozik az orosz cárnak a „kedves“ zsidókhoz intézett felhivásával és erősen cáfolja annak állitásait. Részletesen rámutat azokra a zsidó üldözésekre, melyeket Oroszország humanitása sugall és produkál: a zsidók kizárása az orosz társadalomból, a rendőrség zsarolásai, a charkovi kormányzó helyettesének leleplezése az orosz dumában, aki évenkint hatezer rubel fizetést huz a zsidóktól: mind olyan dolgok, melyek fölvilágositják a zsidókat, hogy milyen jóindulatra számithatnak majd a cári uralom alatt.

Francia hadi flotta az Adrián.

Bécs, aug. 19. (*Tudósitónk cenz. táv.*)

A Fremdenblatt, a külügyi félhivatalos irja, hogy a francia hadiflottának az Adriai tengeren történt megjelenése valószinüvé teszi, hogy a tengeren mielőbb harcok lesznek. Kiváló vitéz flottánk tudja kötelességét és megteszi azt.

Hirek

Szent István király napja.

A magyar nemzet legelső, legdicsőbb királyának: *Szent Istvánnak* emlékünnepét üli az ország. A hálás kegyelet kitörülhetetlen a magyar nemzet szivében a nagy király iránt s e napon felzug a templomok boltivei alatt a fohász:

Hol vagy István király?
Téged magyar kiván.

A nagy király emlékét szerte az országban megülik, de főként Buda ősi várában, ahol a hercegprimás és százezernyi népkiséri áhitattal a szent jobbot.

Nagyváradon a székesegyházban délelőtt 9 órakor lesz az ünnepélyes szent mise, melyet gróf *Széchényi* Miklós v. b. t. t., megyéspüspök celebrál a káptalan tagjai és a központi papság segédletével. Az ünnepi szónoklatot pedig *Brém* Lőrinc tb. pápai káplán, püspöki titkár tartja. A szent mise alatt a székesegyházi énekkar, a honvéd zenekar közremüködésével a következő egyházi zenedarabokat adja elő:

Szemethy: Ecce Sacerdos.
Inroitus: Justus ut palma florebit. (Koral.)
Filke: Ünnepi mise D-dur.
Seyler: In virtute tua.
Communio: Beatus servus (Koral.)
Régi magyar ének Szent István királyról.

—

*** Pápai áldás a Szent László-templomban.** Julius hónapban 150 magyar zarándok volt a szentföldön és eme zarándoklatnak papi résztvevői a Szentatya kegyes engedélyezése folytán otthonukba visszatérve a Szentföldről, pápai áldásban részesithetik a hiveket. Városunkból *Gálfy* Sándor hittanár vett részt e zarándoklaton. Szentföldi utjából hazatérve, aug. 20-án Szt. István király ünnepén d. e. 9 órakor predikál és utána pápai áldást ad. Mindazok, kik gyónnak és áldoznak, teljes bücsúban részesülnek. Óhajtandó volna egy nagy tömeges szentáldozást a harctéren küzdő magyar testvéreinkért és győzelméért fölajánlani.

* **Esti ájtatosságok hadaink győzelméért.** Véreink hadba szálltak. Életüket és vérüket áldozzák a hazáért, szabadságunkért és a magyar nemzet becsületéért, mert nem hagyhatják megtorlatlanul az orgyilkosságot, melylyel két drága életet kioltottak a gyülölettől fenevadakká vált ellenségeink. Bizunk Istenben, aki egy ezredéven át annyi veszély és balszerencse között nem vonta meg kegyelmét nemzetünktől s megvédte hazánkat; bizunk Magyarország Nagyasszonyának pártfogásában, hogy fegyvereinket diadalra vezeti s ellenségeink nem győzedelmeskednek rajtunk. Imáinkkal járulunk a királyok királyának trónja elé, hogy vezesse diadalra vitéz hadseregünket, ősz királyunknak élete alkonyát aranyozza be a háboru dicsőségével. — A várad-olaszi plebánia-templomban mától kezdve minden este fél 7 órakor ájtatosság fog tartatni a hadba vonult vitéz katonáinkért, fegyvereik győzelméért és a háboru szerencsés befejezéséért.

* **Mailáth püspök — plébános.** Kolozsvárról jelentik: Néhány napig Kolozsvár városának püspök lesz a plébánosa. Hirschler József dr prelátus kanonok, a kolozsvári plébános ugyanis a közlekedési viszonyok folytán még nem tudott visszaérkezni és hazaérkeztéig maga a megyéspüspök, *Mailáth* Gusztáv Károly gróf fogja tisztében helyettesiteni.

* **Gróf Széchényi Miklós másik unokaöccse is megsebesült.** Lapunk tegnapi számában közöltük, hogy gróf Széchényi Miklós megyéspüspöknek két unokaöccse a gróf Erdődy Gyula v. b. t. t. két fia van a harctéren és hogy az egyik: *Erdődy* Tamás a déli harctéren megsebesült.

Tegnap jött a távirat, hogy a másik testvér: gróf *Erdődy* Lajos is megsebesült az északi harctéren. A gróf Erdődy család Magyarország legrégibb grófi családja, grófi rangját még II. Ulászlótól kapta s az egyetlen még virágzó grófi család, mely még a mohácsi vész előtt emelkedett grófi rangra. Ennek az ősi családnak mindkét tagja ott harcolt az első sorokban. A most megsebesült gróf Erdődy Lajos a 11-ik huszárezred hadnagya most az automobil-csapatokhoz volt beosztva, az orosz határon harcolt. Vállán kapott lövéstől származó sebet. A fiatal grófot Lembergben ápolják s remélhetőleg nemsokára visszatérhet a harctérre.

* **Kinevezések a hadseregben.** A hivatalos lap legutóbbi száma jelenti, hogy a király a cs. kir. 7-ik huszárezredben a következőket nevezte ki: *Főhadnagyokká*: Bonyhádi Perczel Dénest, Fajkürthy és kottai Kürthy Ernőt, bonyhádi Perczel Aladárt és szunyoghi Szunyoghy Rezsőt. A 14-ik huszárezredben pedig Tyll Józsefet. *Hadnagygyá*: Nemes Orosz Andrást. A cs. kir. 19-ik tüzér ezredben: *Századosokká*: Mauler Károlyt és Petrasch Gusztávot. *Főhadnagygyá*: Marszó Tihamért. *Hadnagygyá*: Roz Jenőt.

* **A lourdesi zarándokiók utban vannak hazafelé.** Pozsonyból jelentik: Gaibel Sándor pápai praelátus, pozsonyi apátkanonok értesitést küldött Svájcból, Genovalescaloból, hogy sok veszély és fáradság után bár, de *még ezen a héten megérkezik a vezetése alatt álló zarándokokkal együtt Pozsonyba.*

* **A miniszter helyesli a polgárőrséget.** Biharvármegyéből tudvalevőleg Margita volt az első, ahol megalakitották a polgárőrséget. Erre vonatkozólag *Fráter* Barnabás alispán felterjesztést intézett a miniszterhez, hogy minő eljárást kövessenek ezen a téren és jóváhagyható-e a község akciója. A miniszter most értesitette az alispánt, hogy helyesli a polgárőrségek alakitására vonatkozó akciót, sőt azt kivánatosnak is tartja. A miniszter azonban kijelentette, hogy a polgárőröknek fegyverrel és lőporral való ellátása nem áll módjában, ez a rendőrhatóságnak a kötelessége.

* **Juricskay Barna megbizatása.** A m. kir. belügyminiszter a nagyváradi anyakönyvi kerületbe Juricskay Barna tb. városi tanácsnokot, ideiglenes minőségü anyakönyvvezető helyettest a házassági anyakönyv vezetésével és a házasság kötésnél való közremüködéssel is megbizta.

* **Villany nélkül egy városrész.** Az a sziási vihar, amely egy-két nappal vonult végig az országon, mindenütt rombolást okozott. A rombolás nyomai még ma is tapasztalható Várad egy nagy kerületén, a Réten, ahol a vihar óta világitás nincs. Ha este a Rétre akarunk menni, egyáltalán nem tudjuk magunkat tájékezni a nagy sötétség miatt. Egyetlen egy utcán sem ég a villany. Valóban bátor embernek kell lenni annak, aki e pokoli sötét utcákon át akar vergődni. És még örülhet az illető, ha csak egy-egy harapást kap a lábikrájába a kóborló kutyáktól. Ugy hogy a városnak e részén már 8 órakor nem lehet járni s ha valakinek dolga van, ugy 8-ra végezze el, mert később sötétben botorkálhat akár Kisbürgözdön.

* **Kinevezés.** A nagyváradi kir itélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. itélőtábla kerületében dr *Rosenthal* Ferenc ügyvédjelöltet dijas joggyakornokká nevezte ki.

* **A Népszövetségi Hitelszövetkezetben** a heti befizetések tekintettel a Szent Istvánnapi ünnepre, 21-én, pénteken délután a szokott időben fognak megtartatni.

* **Változás a hadimenetrendben.** Az augusztus hatodikán életbeléptetett hadimenetrendben a mai napon némi változás állott be. A Nagyvárad—Gyoma közt közlekedő vonatpárt beszüntették, a Nagyvárad—Brassó közti viszonylatban pedig uj vonatpárt állitottak be. Ez a vonat Nagyváradról reggel 6 óra 07 perckor indul s délután 5 óra 45 perckor érkezik Brassóba.

* **A tenkei második gyógyszertár.** Tenke község képviselőtestülete azzal a kéréssel fordult a belügyminiszterhez, hogy Tenkén egy második gyógyszertár felállitására adja meg az engedélyt. A miniszter tegnap értesitette az alispánt, hogy a kérelmet nem teljesitheti, mert Tenkén egy gyógyszertár tökéletesen elegendő az igények kielégitésére.

* **A hadba vonultakhoz portómentesen lehet irni.** A posta és távirda igazgatóság közli: A közönség tájékoztatása végett közlöm, hogy a hadrakelt sereghez tartozó katonai és polgári egyének részére feladott levelek a rendes forgalomban használt bármely levélboritékban is portómentesen továbbittatnak és a boritékon bármiféle portómentességi záradék alkalmazása teljesen felesleges és szükségtelen. Nagyvárad, 1914, aug. 17. Siket, m. kir. posta és táv. igazgató.

* Az iskolák sajnos nem fognak megnyilni, a **Donát-féle** kereskedelmi magántanfolyam azonban rendes időben kezdi a tanitást. Aki nem akar a tanulásban visszamaradni, **siessen** beiratkozni. A fiu- és leány tanitás külön-külön történik.

* **Egy jó megjelenésü** 20 éves árva kath. leány, szobaleánynak vagy mindenesnek ajánlkozik csakis keresztény házhoz, levelek a Tiszántul kiadóhivatalába küldendők.

* **Az uj kétkoronás** hozzon dicsőséget az egyesült hadseregnek. Az uj kétkoronásért Aszódi Mihály nagyváradi kávé cukorka kereskedő a következő árajánlatot teszi. ½ kg. Banán kakaó, melyhez cukor nem kell 2 korona, ½ kg. finom csokoládé bonbon 2 korona. Szalámi, konyak, rum, tea, kristály limonádé, szardiniák, Kugler Gerbeaud bonbonok, teavaj, liptói turó, kávé, fehér cukor, mandula, mazsola, mogyoró, feltört dió. Kotányi édes paprika, nagybani árak mellett Aszódy Kossuth-utcai és Aszódy Rákoczy-ut.

* **Ünnepi előadások a Vigadómozgóban.** Ma, Szent István napján ünnepi előadások lesznek a Vigadómozgó-szinházban. Délután 3 órától kezdve fél helyárak mellett mutatják be a legujabb müsort, amely nagyszerü felvételekből van össze állitva. Kiemelendő a nagyszabásu sláger: *A megtorlás* cimü 3 felvonásos társadalmi dráma elsőrendü müvészek felléptével. Ezenkivül pompás természeti és humoros képek fognak szórakoztatni.

x Női fehér vászon fél cipő americai forma bőr sarokkal gombos, füzős, kivágott, spangnis 5 korona, szarvasbőr női fél cipő, finom női bőr fél cipők minden szinben 5 korona. Szandál 20—25 számig 2 korona, 26—28-ig 2 K 60, 29—34-ig 3 K 20, 35—43 4 K. Férfi chevrau americai cipő 10 K. Kalapok uri divat cikkek fehérnemüek legolcsóbb beszerzési forrípa FEKETE JENŐNÉL Szent János-utcán Kis Pása vendéglő mellett. Telefon 13—70.

x A legujabb **párisi kalap-ujdonságok** egyedül KOHN HELÉN kalapüzletében kaphatók, Nagy Sándor-utca (Weiszlovich-ház), ahol nagy választék áll a hölgyközönség rendelkezésére a legizlésesebb és a legujabb divatu kalapokban igen olcsó árakban. A Szigligeti-szinház müvésznőinek kalapszállitója. Átalakitásokat modellek után vállal.

SZINHÁZ

* * *

A királyért és hazáért. Méltán ezt a cimet érdemlik meg a szintársulat csütörtöki előadásai, a melyek egyrészt Szent István napján nemcsak az ezer éves Magyarország első koronás királya emlékének áldoznak, hanem a hagyományos, magyar király szeretettel méltó módon ünneplik meg a csütörtöki esti előadás keretében ősz uralkodónkat is. A nemzet a történelmi perceit méltatja ez a prologus, amelyet Sas Ede irt és Étsy Emilia fog elszavalni. Ezután az egész társulat a Hymnuszt énekli. Az est ünnepi müsora után következik egy pompás vigjáték a *Zsába* előadása, melynek jelentős érdekessége, hogy a vigjátékban a fő női szerepet E. Kovács Mariska játsza. Délután a Limonádé ezredes kerül szinre Horváth Mici és Lakatos Ilonka felléptével.

IRODALOM

Az **Élet** c. szépirodalmi hetilap augusztus 16.-i számában S. Bokor Malvin folytatja a Vőlegény úr cimü kitünő regényét. Elbeszéléseket pedig Harsányi Kálmán, Jancsó Ilona, Szamosi Győző és Szitnyai Zoltán irtak e számba. Cikkeket olvashatunk Zoltán Vilmostól és Radványi Kálmán dr.-tól. Ezenkivül találjuk még a rendes heti rovatokat és az aktuális képeket. E kitünően szerkesztett katholikus szépirodalmi lap terjesztését olvasóközönségünk figyelmébe ajánljuk. Szerkeszti Andor József. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Előfizetés félévre 10 korona. Mutatványszámot szivesen küld a kiadóhivatal.

A „Vasárnapi Ujság" augusztus 16-iki száma ismét a háborunak szenteli összes kép-közleményeit: első helyén a legközelebbi napokban születésnapját ünneplő király arcképét közli, ad ezenkivül képeket a szerbek hadi készülődéseiről, a francia hadseregről (érdekes tájékoztató cikkel), az oroszok által lerombolt szentpétervári német nagykövetség gyönyörü épületéről, stb. Egy érdekes cikk a történelem legnagyobb háboruiról, egy másik a Karagyorgyevics család magyar vonatkozásairól szól. Szépirodalmi olvasmányok: Ambrus Zoltán és Galsworthy regénye. Nagy érdeklődésre számithat egy uj rovat: A háboru napjai, a mely napról-napra naplószerüen közli a háboru egyes eseményeit, hiteles hirek alapján. Megvannak a rendes rovatok: Halálozás, sakk, szerkesztői üzenetek stb. — A „Vasárnapi Ujság" előfizetési ára negyedévre öt korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság" kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem utca 4. sz.).

Az Uj Idők legutóbbi száma a következő érdekes és változatos tartalammal jelent meg: Szöveg: A virtus, Regény. Irta Malonyai Dezső. A csodakabát. Elbeszélés. Irta: Kádár Lehel. Belgrádi bakanóta. Irta: Farkas Imre. Belgrád felé magyar bakák járnak . . . Irta: Kondor Ernő. Horkayné. Hajón. Korkép. Irta: Móricz Zsigmond. Száz év előtt. Rovatok: Mindenféle. A szerkesztő üzenetei. Forditott regény: Prospero barátom. Irta: Henry Harland. A füzetet aktuális képek és ügyes fejtések diszitik. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Andrássy ut 10. Előfizetési ár egy évre 20 korona.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

NYILTTÉR

A Donát-féle

kereskedelmi magántanfolyamon

Szeptember hó 1-én

a rendes tanitás ugy fiuk, mint leányok részére **megkezdődik.**

Előjegyzések még e hó végéig eszközölhetők **Magántanulók,** akik polgári vagy keresked. iskolai magánvizsgákra készülnek, előkészitésre elfogadtatnak. **Német** nyelv **Zongora** tanitás.

Vidékiek teljes ellátást kaphatnak.

Donát M. Károly. Szabadság-utca 3

VIGADÓ
mozgószinház

Ma csütörtökön

A meg-torlás.

Dráma 4 felvonásban.

Szenzációs uj műsor.

Előadás kezdete 3 órakor, vége 11 órakor.

Rendes helyárak.

Kevés pénzért sok mindent vásárolhat, és pedig:

női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
férfi zokni „ 28 „ „ zokniig
gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fehérnemüek zsebkendők, ridikülök pénzerszények, ernyők igen olcsó árért. Himzés valódi klöpli csipkék.

Férfi gallér darabja 10 fillér,

csak mig a készlet tart. Vidéki rendelések utánvét, viszont eladóknak engedmény, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.

Klein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

88748—II. 1914.

Hirdetmény

a III. oszt. kereseti adóra vonatkozó 1914—1916 évekre elkészitett kiszámitási javaslatokat tartalmazó lajstromok közzététele és az adókivetés körüli eljárás tárgyában.

A III. oszt. ker. adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásokról az 1914—1916 évekre szerkesztett és az adókivető bizottság elé terjesztendő adókiszámitási javaslatokat kitüntető lajstromok 1914. évi augusztus hó 16-28 napjain át Olaszi város részre nézve a városi adóhivatalnál a 19-ik — Ujváros és külvárosra nézve a 16-ik, Váralja Velencze és Csilagváros és Hegyre nézve a 26-ik számu szobában 8 napra a városházánál kitétetvén, azokat mindenki megtekintheti s az őt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti; ezen észrevételek a fenti határidő alatt irásban a m. kir. pénzügyigazgatóságnál utóbb az adókivető bizottságnál — melynek tárgyalásairól az adózók külön értesités utján tudósitattnak — terjeszthető elő.

Az adókivető bizottság ülései nyilvánosak lévén, ott minden adózó megjelenhetik (I. 1883. XLIV. t.-c. 24. §.) esetleg kellő bélyeggel ellátott meghatalmozással mást megbizhat.

Az adókivető bizottság a kitüzött sorrend szerint minden egyes községre nézve megvizsgálja az adózók 1914 16 évekre benyujtott bevallását és a kir. pénzügyigazgatóság által készitett adókiszámitási javaslatokat s tekintettel az illető adózó vagy mások, vagy pedig a kincstári képviselő által tett észrevételekre s egyéb rendelkezésére álló adatokra, megállapitja minden egyes adókötelesnek adóösszegét, azt még az ülés folyama alatt az illető adólajstromba bejegyezteti és ebbeli végzését kihirdeti.

Az adókivető bizottság végzése kihirdettetvén, az érdekelt adóköteles félnek jogában áll az ülés folyama alatt élőszóval az iránt nyilatkozni, kivánja-e az ügyet és ha igen, mely indoknál fogva a felszólamlási bizottsághoz felebbezni.

Hason nyilatkozatra van jogositva a jelenlevő adókötelesek bármelyike és pedig nemcsak a saját, hanem más adójára nézve is, ha a bizottság által hozott végzés eredményében aránytalanságot vél bebizonyithatni, akár saját magára, akár másra kivetett adótételre nézve.

A felebbezés indokainak irásban kifejtésére a tárgyalásnál jelenlevő fellebbezőnek a kihirdetéstől számitandó 8 napi határidő adatik.

Az az adózó, aki az adókivető bizottság ülésében akkor, midőn adóügye tárgyaltatott jelen nem volt, a bizottság végzése elleni felebbezését az illető ülés folyama alatt megrovott adózók névjegyzékének a bizottság tárgyalásainak helyiségéül szolgáló ház kapujára való kifüggesztésétől számitva 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál adhatja be.

Oly esetben, midőn az adókivető bizottság a m. kir. pénzügyigazgatóság által javaslatba hozott adótétel felemelését határozta, erről az illető adózót, ha a határozat kihirdetésénél jelen nem lenne, irásbeli végzéssel külön értesiti oly hozzáadással, hogy ha e végzést felebbezni kivánja, az abbeli felszólamlás irásban a végzés kézbesitésétől számitandó 8 nap alatt az adóügyi előadónál vagy helyettesénél vevény mellett benyujtható.

Ellenben azon adózók, kik abban a községben (városban), melynek adólajstromában adójuk kivetetett nem laknak és az ülésben jelen voltak a hozott határozatról irásban értesittetnek s fellebezéseiket a végzés vételétől számittot 15 nap alatt nyujthatják be a pénzügyigazgatóságnál.

A fellebezés a kivetett adónak behajtását nem gátolja, amennyiben azonban a fellebbezés tárgyát képező adóösszege, a mult évre kivetettnél nagyobb, a fellebbezés a két összeg közötti külömbözetre nézve birtokon belül történhetik.

Az adóköteles fél a felszólamlási bizottságnak határozata ellen szóval vagy irásban panaszt emelhet.

A panasz a felszólamlási bizottság határozatának kézbesitésétől számitott 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatóságnál adandó be s felette a magyar kir. közigazgatási biróság határoz.

A panasznak halasztó hatálya nincs. (1883. évi XLIV. t. cz. 34 §.)

Kelt Nagyvárad, 1914 év augusztus hó 15-én.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon.